

Лещенко Андрій Вікторович.

Здобувач третього рівня вищої освіти,

кафедри бізнес-економіки та адміністрування.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID: 0009-0001-7157-0807

СВІТОВА ПРАКТИКА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ДЕРЖАВНОМУ ТА ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Протидія корупції як глобального ганебного явища є найбільш актуальною соціальною проблемою для сучасної України, в якій непереборна корупція стає чинником, що реально загрожує національній безпеці держави.

В сучасних умовах воєнного стану та майбутнього післявоєнного відновлення країни питання реалізації антикорупційних заходів в системі державного та публічного управління в Україні набуває ще більшої ваги та стає надзвичайно актуальним у зв'язку з безпрецедентними обсягами військової, фінансової та гуманітарної допомоги, яку наша держава уже отримує та потенційно ще буде отримувати від західних партнерів та різноманітних міжнародних організацій. Актуальність проблеми неприменної боротьби з корупцією настільки загострилась під час повномасштабного російського вторгнення на територію України, що наразі навіть дискутується питання чи потрібно корупцію прирівняти до державної зради і, відповідно, внести зміни до законодавства, саме в частині санкції статті Кримінального Кодексу України щодо корупційних правопорушень.

Зниження рівня корупції до безпечних показників в Україні можливе лише за умови вивчення та реалізації досвіду інших країн у боротьбі з цим ганебним соціальним явищем, з основним акцентом на успішних політичних, правових та організаційних механізмах, які виявилися дієвими в розвинутих зарубіжних країнах.

Серед країн, що досягли значних успіхів у сфері протидії корупції, перш за все, слід зазначити Ізраїль як країну, яка з моменту свого існування перманентно знаходиться в ситуації, подібній до тієї, що наразі є в потерпаючої від російської агресії Україні та має схожі з нею проблеми, особливо в сфері безпеки та державного управління. В цій країні забезпечення антикорупційної атмосфери здійснюється за допомогою системи «певного дублювання моніторингу» щодо можливих корупційних дій. Цей моніторинг проводять урядові організації, спеціальні підрозділи поліції, відомство Державного контролера, яке є незалежним від міністерств і державних органів, та громадські організації, такі як «Відомства за чистоту уряду». Ці організації

вивчають можливі точки корупції і, у випадку виявлення, повідомляють органи розслідування. В Ізраїлі, завдяки значним соціальним пільгам для урядовців та суворому покаранню у випадку виявлення корупційних дій, корупція практична відсутня. Корупційних злочинів, які реально розглядаються у суді в цій країні не більше 5%, а репутація людини, замішаної в корупційному скандалі, вкрай небажана [1].

Що стосується досвіду боротьби з корупцією у Великобританії, варто відзначити, що високі стандарти культури поведінки громадян в цій країні виникли в результаті ряду політичних та законодавчих заходів, моральних трансформацій та ефективного соціального контролю над державними службовцями. Великобританія, яка має найдавніші традиції в протидії корупції, створила систему антикорупційних механізмів на законодавчому рівні. Ще одна особливість – це висока роль громадської думки, яка уважно слідкує за динамікою негативних явищ у суспільстві. Загалом громадські дебати фокусуються на питаннях, пов'язаних з лобіюванням та купівлею політичного впливу, проблемами, що виникають зі зміною меж приватної та державної власності, моральним кліматом, хабарництвом, зловживаннями службовців у місцевих органах влади, поліції, митної служби тощо [2].

Боротьба з корупцією в Німеччині досягається за допомогою двох підходів: конфіскаційного (позбавлення майна) та створення належної правової бази для запобігання «відмиванню» «брудних» грошей. Основна стратегія уряду Німеччини в запобіганні корупції полягає у прийнятті законодавчих, організаційних, кадрових та інших заходів, спрямованих на запобігання зловживанням державними службовцями своїм службовим становищем [3].

Досвід Японії у боротьбі з корупцією показує, що відсутність одного універсального закону, спрямованого на протидію корупції, не заважає успішному вирішенню цієї проблеми. Норми, спрямовані на протидію корупції, включені до багатьох національних законів. Японське законодавство робить особливий акцент на заборони, які стосуються політиків, державних та муніципальних службовців. Ці заборони охоплюють різноманітні заходи, спрямовані на усунення можливостей японських чиновників мати політичний вплив на приватний бізнес як під час їхньої служби, так і після звільнення. В Японії, як і в багатьох інших країнах, одним з основних напрямів боротьби з корупцією є кадрова політика. Державним службовцям в Японії гарантується справедлива оплата праці. Особливу увагу приділяє японський законодавець етиці у поведінці політиків і службовців [2].

Особливо вражає своїми успіхами антикорупційна політика Сінгапура. Ключовим елементом цієї стратегії є постійно діючий спеціалізований орган, відповідальний за боротьбу з корупцією - Бюро розслідування випадків корупції. Цей незалежний орган функціонує з політичною та функціональною

самостійністю і активно діє в напрямку запобігання та розслідування випадків корупції як у державному, так і в приватному секторі економіки цієї країни. Основна мета антикорупційної політики Сінгапуру полягає в усуненні умов, які спонукають та надають можливість особам вчиняти корупційні дії. Це досягається за допомогою ряду антикорупційних заходів, таких як:

1) фіксування заробітної плати державних службовців відповідно до середньої зарплати у приватному секторі; 2) обов'язкова щорічна звітність посадовців про їх власність, активи та зобов'язання; 3) суворе ставлення до корупційних справ, особливо стосовно високопосадовців, для підтримки авторитету непідкупних політичних лідерів; 4) скасування надмірних адміністративних бар'єрів для сприяння економічному розвитку [4].

Яскравим прикладом «культури прозорості» стала Південна Корея. Зокрема, починаючи з 1999 року, у Сеулі була впроваджена програма «OPEN» – це система, що контролює процес розгляду заяв громадян урядовцями міської адміністрації. Ця програма стала справжньою сенсацією серед національних антикорупційних ініціатив, і є важливим показником політичної відданості у боротьбі з корупцією [1]. Суть програми полягає у забезпеченні вільного доступу до інформації про процес розгляду заяв громадян, що усуває необхідність особистих зустрічей з урядовцями або навіть спроби дати хабар з метою прискорення прийняття рішення. Цей підхід усуває особисте спілкування між урядовцями та громадянами, яке може бути потенційною умовою для корупції, і успішно виконує свою основну мету – запобігання корупційним діям та відновлення довіри громадян до органів державної влади.

У США є значний досвід у протидії корупції і ця країна вважається однією з провідних у цій сфері. Керівну роль у боротьбі з організованою злочинністю виконує Міністерство юстиції Сполучених Штатів. Це відомство розробляє стратегію національного рівня для боротьби зі злочинністю в країні та забезпечує методичне керівництво цією справою. Основний підрозділ Міністерства юстиції, відповідальний за протидію організованій злочинності, - це Федеральне бюро розслідувань (ФБР).

Сполучені Штати протягом довгого часу виступають лідером у глобальній боротьбі з корупцією. Проте для ефективної протидії цій загрозі, що є імперативом національної безпеки, потрібен оновлений підхід. Це включає більше глибокого розуміння транснаціональних аспектів корупції та відповідних заходів на їхнє усунення. Такий підхід передбачає надання пріоритетної уваги збору та аналізу розвідувальних даних про корумпованих осіб та корупційні зв'язки. Оновлений підхід також включає підвищення рівня антикорупційної роботи як першочергового завдання у ключових міністерствах та урядових відомствах США. Це може бути досягнуто через координацію дій у Державному департаменті, Міністерстві фінансів, Міністерстві торгівлі та

Агентстві США з міжнародного розвитку (USAID) [5, с.123].

Отже, аналіз практики боротьби з корупційними злочинами у таких країнах із розвинутою економікою, як Ізраїль, Великобританія, Німеччина, Японія, Сінгапур, Південна Корея, США та інші, дозволяє сформулювати концепцію передової національної стратегії протидії корупції. Розвиток такої стратегії є необхідним для повоєнного відновлення України у контексті сучасного державного та публічного управління. Перш за все, важливою є наявність політичної волі з боку вищого керівництва країни для активної боротьби з корупцією. Ця політична воля має виражатися в формуванні єдиної державної політики, спрямованої на протидію цьому ганебному явищу. Також потрібно закінчити процес перезавантаження судової влади, що призведе до її незалежності та ефективного функціонування. Крім того, для успішного повоєнного відновлення України обов'язковим є створення ефективного контролю за системою функціонування державного управління і адміністрування з боку громадянського суспільства в контексті акцептування великих обсягів фінансової допомоги, яку наша країна буде отримувати у майбутньому від західних партнерів та міжнародних організацій. І, нарешті, дуже важливо продовжити дослідження та запозичення передового досвіду, пов'язаного із технологізацією у сфері державного та публічного управління, що має зменшити роль людського фактора, а ,відтак, значно знизити корупційні ризики.

Список використаних джерел

1. Роуз-Аккерман С. Коррупция и государство: причины, следствия, реформы: пер. с англ. М: Логос, 2003. 356 с.
2. Мельник М. І. Корупція-корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії): монографія. К: Юридична думка, 2004. 400 с.
3. Мельник М. І. Німеччина на шляху боротьби з корупцією. Право України. 1997. № 11. С. 111-115.
4. Камлик М. І. Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. К: Школяр, 1999. 480 с.
5. Дужа І., Мельник Л., Грек І. Стратегічна політика США щодо протидії корупції. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 41. С. 122–128.